

Sygn. akt VI U 1400/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2020 r.

Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

(...)

odwołania Heleny K.

od decyzji Dyrektora ZE-R MSWiA z dnia 6 sierpnia 2017 r. nr KRR ...../BY

o wysokość policyjnej renty rodzinnej

1. „Zmienia zaskarżoną decyzję Dyrektora ZE-R MSWiA w Warszawie z dnia 16 sierpnia 2017 r. w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej H.K. prawo do renty rodzinnej poczynając od dnia 1 października 2017 r. w kwotach ustalonych z pominięciem art. 22a ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) i ich rodzin.
2. Zasądza od Dyrektora ZE-R MSWiA w Warszawie kwotę 540,00 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.”

UZASADNIENIE - [omówienie]

Sąd zważył co następuje:

(...) „Z uwagi na powzięte wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy

zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016/2270), Sąd Okręgowy w Warszawie zwrócił się z zapytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego w postanowieniu z dnia 24 stycznia 2018 r. (...) pod sygnaturą P 4/18 i do chwili obecnej nie zostało wydane rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylając postanowienie Sądu Okręgowego o zwieszeniu postanowienia (...) uznał, iż Sąd ma uprawnienie do samodzielnego orzekania w niniejszej sprawie bez konieczności zawieszania postępowania i oczekiwania na wyrok TK." Ponadto SA stwierdził min. „że bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP przez Sądy w tym administracyjne polega nie tylko na możliwości przedstawienia TK pytania prawnego. Skoro sędzia podlega zarówno konstytucji RP jak i ustawom, to w razie sprzeczności między przepisami tych aktów prawnych powinien on stosować akt wyższej rangi czyli Konstytucję RP. (...) art. 8 ust 1 (...). Odmowa zastosowania ustawy przez Sąd nie narusza konstytucyjnych kompetencji TK. Przedmiotem orzekania Sądu jest bowiem stosowanie prawa w indywidualnej sprawie a TK orzeka o generalnym wyeliminowaniu z porządku prawnego aktu niezgodnego z Konstytucją RP."

„(...) Sąd Okręgowy rozpoznał i rozstrzygnął niniejszą sprawę, uznając za niekonstytucyjne przepisy art. 22a, 15c w zw. z art. 13b ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin w brzmieniu nadanym ustawą z 16.12.2016 r. (...)."

Dokonując oceny (...) „Sąd miał na uwadze dotychczasową linię orzecznictwa TK, Sądu Najwyższego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. (...) powinno to następować z poszanowaniem zasad konstytucyjnych, w szczególności tych wynikających z art. 2 Konstytucji.

TK w wyroku z 11 maja 2007 r. sygn. K 2/07 (OTK ZU nr5/A/2007, poz. 48) „(...) Stanowione prawo nie może ono jednak i nie powinno zaspakajać żądy zemsty, zamiast służyć sprawiedliwości. Musi natomiast respektować takie prawa człowieka i podstawowe swobody, jak prawo do należytego procesu, prawo do wysłuchania czy prawo do obrony, oraz stosować je także wobec tych osób, które same ich nie stosowały, gdy były u władzy."

Sąd w uzasadnieniu wskazuje min. na „art. 30 Konstytucji RP określa godność jako przyrodzoną, a więc istniejącą niezależnie od tego, czy prawo pozytywne daje temu wyraz. (...) Godność jednostki jest nienaruszalna i trwała. Człowiek nie może się jej zrzec, prawodawcy zaś nie wolno jej znieść, ograniczyć czy zawiesić. Godność przysługuje każdemu człowiekowi w jednakowym stopniu."

„(...) Ustawą z dnia 16.12.2016 r. ograniczono prawa do godności funkcjonariuszy, poprzez definicję służby na rzecz totalitarnego państwa zawartą w art. 13b, która przyjmuje winę zbiorową funkcjonariuszy, naznaczając ich jako współuczestników bezprawia (...) wykonującego służbę na rzecz państwa totalitarnego, bez udowodnienia mu wykonywał zadania [polegające na zwalczaniu opozycji

demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli], po upływie kilkudziesięciu lat od zmiany ustroju, godzi w godność zmarłego funkcjonariusza SB J.K., a także w godność uprawnionej do renty rodzinnej po nim H.K., która ponosi z tego tytułu sankcje w postaci obniżenia świadczenia rentowego, co wydaje się ustanawiać ją jako współodpowiedzialną za przeszłość męża.”

(...) Art. 13b oraz art. 22a nowelizowanej ustawy z 18.02.1994 r. „wprowadza odpowiedzialność zbiorową i swoim zakresem podmiotowym obejmuje, bez wyjątku, wszystkich byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa niezależnie od ich postawy patriotycznej, etycznej i moralnej, rodzaju wykonywanych czynności czy zajmowanego stanowiska. Bez wątplenia tego typu regulacje ustawowe godzą w istotę zasady rządów prawa. Zasada ta oznacza obowiązek władz publicznych traktowania osób w sposób adekwatny i proporcjonalny do ich postawy, zasług i przewinień. W ocenie Sądu, niedopuszczalne jest zastosowanie jakichkolwiek represji w stosunku do osób tylko za to, że pracowały lub służyły w okresie poprzedzającym zmianę ustroju państwa polskiego, tj. przed rokiem 1990. (...) Istotą demokratycznego państwa prawa związanego zasadą rządów prawa i związanej z nim klauzuli sprawiedliwości społecznej jest to, że każdy zostaje potraktowany przez państwo i prawo sprawiedliwie, czyli w sposób, który jest adekwatny do popełnionych przez niego czynów i jego postawy, którą przyjął w czasach PRL.”

Zasada równości wobec prawa – art. 32 Konstytucji RP „(...) wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (ust. 1) oraz nikt nie może być dyskryminowany (...) z jakiegokolwiek przyczyny (ust. 2). (...) uprawnienia emerytalne i rentowe nie mogą stanowić instrumentu represji prowadzonej przez państwo według kryterium służby w organach bezpieczeństwa państwa przed 1990 r. i to wobec małżonków osób, które pełniły służbę w takich instytucjach. Obniżenie wysokości renty rodzinnej (...) powoduje naruszenie zasady równości i niedyskryminacji. (...) Prawo podmiotowe ma przecież charakter indywidualny, a nie zbiorowy. Ustawodawca nie może określać kręgu osób uprawnionych w sposób dowolny, (...)”

„Zdaniem Sądu, system emerytalny i kształtowane w jego ramach uprawnienia emerytalne nie mogą być instrumentem prowadzenia polityki represyjnej przez państwo. Oznacza to, że służba w określonym organie bezpieczeństwa państwa nie może być uznana za istotne i jedyne kryterium różnicujące wysokość emerytalnych i rentowych uprawnień. System emerytalny w państwie prawa nie może być elementem karania obywateli za przeszłość neutralną prawnie, gdyż uprawnienia emerytalno-rentowe nie są szczególnymi korzyściami nawet w odniesieniu do służb mundurowych. (...) Emerytura i renta należy się za pełnienie służby, a nie za sposób jej pełnienia. Jeśliby sposób doprowadzał do popełnienia przestępstwa, to możliwe jest odebranie prawa do emerytury mundurowej, (...) nie można normatywnie

dokonywać takich kwalifikacji zmiany okresów zatrudnienia bez naruszenia zasady równości. Cechą relewantną zróżnicowania praw emerytalnych i rentowych w rozumieniu zasady równości nie może być zakład pracy lub charakter tej pracy. W takim znaczeniu mąż ubezpieczonej J.K. a w konsekwencji ubezpieczona H.K. zostali poddani dyskryminacji.

Art. 45 ust. 1 Konstytucji stanowi, (...). "Zasada ta jest pochodną szeroko rozumianego prawa do sądu, pojmowanego jako prawo do rzetelnego procesu sądowego, które zostało zagwarantowane również w ratyfikowanych przez Polskę aktach prawa międzynarodowego (art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz art. 6 EKPCz). Koncepcja odgórnego przyjęcia winy i odpowiedzialności zbiorowej byłych funkcjonariuszy w kontekście oceny uprzednio obowiązującego ustroju państwa, co bezpośrednio przełożyło się na ograniczenie wysokości dotychczas otrzymywanego świadczenia rentowego przez małżonkę zmarłego, nie wpisuje się w zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości, niezależności i niezawisłości sędziowskiej. Odpowiedzialność została już niejako przesądzona przez ustawodawcę bez jakiegokolwiek indywidualizacji czynów poszczególnych osób (...). Doszło do nieuprawnionego założenia, że każdy z funkcjonariuszy pełniących służbę przed 1990 r. dopuszczał się czynów przestępczych i należy im ograniczyć prawa emerytalno-rentowe (...). Powyższe ustalenie winno jednak leżeć w gestii niezawisłego sądu, niezależnego od władzy ustawodawczej i niezwiązanego ustawą wprowadzającą koncepcję odpowiedzialności zbiorowej oraz ustawodawczy wymiar sprawiedliwości, powodujący automatyzm w stosowaniu prawa. W aktach osobowych zmarłego funkcjonariusza brak jest jakichkolwiek dowodów na okoliczność dopuszczenia się przez niego przestępstw, zwalczania opozycji czy innych działań godzących w prawa i wolności obywateli, wobec czego ograniczenie uprawnień rentowych małżonki jawi się jako nie znajdujące żadnego uzasadnienia."

W ocenie Sądu przepisy przedmiotowej ustawy z 16.12.2016 r.

„ naruszają również Konstytucyjną zasadę proporcjonalności, która została wyprowadzona z art. 2 Konstytucji (...). Naruszenie zasady proporcjonalności polega na tym, że doszło do ustanowienia konstrukcji winy zbiorowej w związku z samym pozostawianiem w służbie w organach bezpieczeństwa państwa, bez zbadania aktywności danej jednostki w tychże służbach oraz braku wprowadzenia zróżnicowania sankcji w zależności od przebiegu służby. W wątpliwość należy poddać również konieczność wprowadzenia omawianych regulacji, mając na uwadze ich cel tj. rozliczenie się z historycznym już ustrojem państwa i osobami, które były jego częścią. Brak jest celu publicznego, na rzecz którego wprowadzona regulacja miałaby działać, jak również nie została zachowana proporcjonalność ingerencji w prawa nabyte względem celu, któremu regulacja miałaby służyć (...) Naruszenie zasady proporcjonalności (...) polega na braku zróżnicowania sankcji dla ubezpieczonych, niezależnie od ich aktywności w służbach i przyjęcie winy zbiorowej poprzez sam fakt zatrudnienia."

Ponadto ustawa traktuje odwołujących się „(...) gorzej niż tych, którzy na skutek skazania za przestępstwo karne (być może także związane z przebiegiem służby w czasach minionych) utracili prawo do emerytury lub renty mundurowej. Oni bowiem znaleźli się w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych (z przelicznikiem 1,3), nie ograniczono im też wysokości świadczeń. Narusza to w sposób oczywisty zasadę proporcjonalności.” (...).

Za zgodność
Sekretarz Sądowy.

[opr. W.B.]